

— גב —

מכירת יוסף

יצחק

ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים צשכס לכה ואשלחך אליהם¹, וכי יעקב שלימא דהוה רחיס לוי ליוסף מכל צנוי והוה ידע דכל אחוי הוו סנאין לוי, אמאי שדר לוי לגזייהו, אללא איהו לא חשיד עלייהו דהוה ידע דכלהו הוו זכאין, ולא חשיד לון, אללא גרים קב"ה כל דא צגין לקיימא גזרה דגזר צין הצתרים.

(והר וישב דף קפ"ד ע"א)

לכאורה הוא כפל לשון, הרי אמר מקודם לא חשיד עלייהו ומהו עוד הפעם ולא חשיד לון. גם שינוי הלשון מתחלה אמר עלייהו, ואח"כ אמר לון. ויל"פ איהו לא חשיד עלייהו, הוא כששלח את יוסף אליהם, לא חשדם שיעשו ליוסף איזה דבר אם ששונאים אותו. ונקט כאן עלייהו, כי הרי זהו קודם שבא יוסף אליהם, א"כ אם יחשדם עתה יהי' החשד רק בבחי' מקיף עליהם, כי עדיין לא בא אליהם, ולא מכרוהו, רק שיהי' זה אח"כ, א"כ לע"ע החשד הוא רק בבחי' מקיף עליהם זהו עלייהו. ואח"כ נקט ולא חשיד לון, הוא כשיוסף לא שב אליו, ואחיו באו והביאו את כותנתו מוטבלת בדם, והוא אחר המעשה דמכירת יוסף, לא חשדם שהם הרגוהו או מכרוהו. ולכן כאן נקט לון, כי הרי זה הי' כשיוסף איננו, לא חשד אותם שהם עשו זה בעבר. ולכן לא נקט כאן עלייהו בבחי' מקיף, כי הרי זהו אחר המעשה.

(לקוטי לוי"צ וישב ע' קמו)

א. ע"פ ביאור אמו"ר בכפל לשון הזהר "לא חשיד עלייהו .. ולא חשיד לון", ש"לא חשיד עלייהו" קודם המעשה, ו"לא חשיד לון" אחר המעשה, שגם "כשיוסף לא שב אליו, ואחיו באו והביאו את כותנתו מוטבלת בדם .. לא חשדם שהם הרגוהו או מכרוהו" — נמצא, שיש פלוגתא בין דברי הזהר לדברי המדרש² שלאחר המעשה³ חשד בהם.

יצחק

רש"י מקץ מב, לו: "מלמד שחשדן שמא הרגוהו או מכרוהו (לשמעון) כיוסף".
(3) וכדי למעט במחלוקת — יש לומר,

(1) פרשתנו לז, יג.
(2) ראה ב"ר פצ"א, ט. יל"ש מקץ רמז קמט: "מלמד שחשדם אביהם". ובפירוש

ויש לומר שאין זו פלוגתא במציאות, כי אם, חילוק בין בחי' החיצוניות לבחי' הפנימיות — שמצד החיצוניות יש מקום לחשד (דעת המדרש), ומצד הפנימיות אין מקום לחשד (דעת הזהר):

המעשה דמכירת יוסף בחיצוניותו הוא בלתי-רצוי, ועד כדי כך, שמכירת יוסף היא "תחילת סיבת ירידת ישראל למצרים"⁴, התחלת גלות מצרים⁵; אבל בפנימיותו — הרי (נוסף לכך ש"גרים קב"ה כל דא בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים"), הירידה למצרים עי"ז שבני יעקב מכרו את יוסף למצרים⁶, היא, כדי לאפשר את היציאה והגאולה ממצרים, כמבואר בהמשך מאמר הזהר "דבעיין אלין בני יעקב לשלטאה עלוי עד לא יחות למצרים .. דאזדבן לעבדא ואינון שלטו עלוי .. יוסף הוה מלכא לבתר ומצראי הוו עבדין לי, אשתכחו ישראל דשלטו על כלהו", היינו, שמכירת יוסף ע"י אחיו (ששלטו עליו), גרמה את שליטתם של ישראל על מצרים, שהיו עבדים ליוסף, שמקודם לכן שלטו עליו אחיו, ועי"ז נתאפשרה היציאה והגאולה ממצרים⁷.

ולכן, מצד החיצוניות דמכירת יוסף כפי שהיא מצד החיצוניות דהשבטים — דעת המדרש, גליא דתורה — יש מקום לענין של חשד; משא"כ מצד הפנימיות דמכירת יוסף כפי שהיא מצד הפנימיות דהשבטים — דעת הזהר, פנימיות התורה⁸ — אין מקום לענין של חשד (אפילו לאחר המעשה).

ב. ויש להוסיף בביאור גודל החידוש שבדעת הזהר שלא חשדם גם לאחר המעשה — מצד הפנימיות:

הטעם שיעקב לא חשדם קודם המעשה, הוא, מפני שידע את גודל מעלתם ועבודתם, "דכולהו הוו זכאין", כך שלא יתכן שיהי'

לגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

ולהעיר מב"ר פפ"ה, א: "שבטים היו עסוקין במכירתו של יוסף .. והקב"ה הי' עוסק בורא אורו של מלך המשיח", ומזה מובן שהמאורע דמכירת יוסף הוא הקדמה (לא רק לירידה למצרים, ענין הגלות, אלא) גם (ובעיקר) לגאולה שע"י מלך המשיח.

(8) להעיר מהידוע שגליא דתורה קשור עם בחי' הגליא שבישראל, וסתים דתורה קשור עם בחי' הסתים שבישראל (ראה לקו"ת ויקרא ה, ג. נצבים מו, א. ובכ"מ).

שכאשר הביאו הכתונת מוטבלת בדם האמין להם ש"חי רעה אכלתהו", אבל לאחר המאורע ד"שמעון איננו", התחיל לחשוד בהם (ראה לקו"ש ח"ה ע' 219 ובהערה 39).

(4) פרש"י סוטה יא, רע"א.

(5) ויתירה מזו — גם לכל שאר הגלויות, מכיון שגלות מצרים היא שורש לכל שאר הגלויות (ראה לקו"ש חט"ז ע' 91. וש"נ).

(6) שהרי, מצד גזירת ברית בין הבתרים אין הכרח שהירידה למצרים תהי' ע"י פעולתם של בני יעקב דוקא.

(7) ועי"ז — כל הגאולות שלאח"ז, עד

אצלם דבר בלתי-רצוי; אבל לאחר שישו את המעשה — איך יתכן שיעקב לא ראה והרגיש בהם שעשו מעשה בלתי-רצוי?!

ואם מפני הכוונה הפנימית שבזה ("לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים", ויתירה מזה, "לשלטאה עלוי" כדי שעי"ז ישלטו על מצרים) — הרי כוונה ומחשבה זו לא הי' בכחה לפעול שינוי בפעולתם הגשמית (שלא יהי' מורגש עליהם שעשו דבר בלתי-רצוי), כידוע⁹ שהכח לפעול שינוי בגשמיות העולם (בחי' חיצוניות) ע"י כוונה ומחשבה (בחי' פנימיות) נתחדש במתן-תורה, משא"כ לפני מ"ת לא פעלה העבודה הרוחנית (בחינת הפנימיות) שינוי בגשמיות העולם (בחינת החיצוניות)?!

וזהו החידוש שבדברי הזהר — שמעלת השבטים ("דכולהו הוו זכאין") גדלה כל כך, שגם לפני מ"ת הי' המעשה שלהם חדור כולו בכוונה הפנימית, ולכן לא חשדם גם אחר המעשה.

ג. עפ"ז יש לבאר חילוק נוסף בין הזהר (פנימיות התורה) לגמרא (נגלה דתורה) — בביאור הטעם שיעקב שלח את יוסף לאחיו אף שידע ששונאים אותו:

על הפסוק "וישלחהו מעמק חברון"¹⁰ — איתא בגמרא¹¹: "בעצה עמוקה של אותו צדיק שקבור בחברון, דכתיב בי'¹² ידע תדע כי גר יהי' זרעך".

והנה, אף שתוכן הביאור שוה, מ"מ, ישנו שינוי בדיוקי הלשונות: לשון הגמרא הוא "בעצה עמוקה של אותו צדיק כו" — (א) ענין של טעם ודעת — "עצה" (אלא שזוהי "עצה עמוקה"), (ב) טעם ודעת השייך למציאות הנבראים — עצתו של "אותו צדיק".

אבל לשון הזהר הוא "גרים קב"ה כל דא בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים" — (א) ענין שלמעלה מטעם ודעת — "גזרה דגזר בין הבתרים", (ב) ענין שלמעלה ממצואות הנבראים — "גרים קב"ה".
והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל:

ע"פ נגלה דתורה (בחי' החיצוניות דהשבטים) — הרי מכיון שלאחרי המעשה דמכירת יוסף יש מקום לחשד, בהכרח שתהי' הסברה

(9) ראה לקו"ש ח"ה ע' 79 ואילך. ע' 88 ואילך. חט"ז ע' 212 ואילך. וש"נ.
(10) פרשתנו לז, יד.
(11) סוטה יא, רע"א. הובא בפרש"י עה"פ.
(12) לך לך טו, יג.

תפארת לוי יצחק

רג

שכלית כיצד שלח יעקב את יוסף למקום סכנה (שהרי סוכ"ס נתברר שזהו מקום סכנה)¹³; וההסברה בזה — "עצה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון", היינו, ענין הקשור עם טעם ודעת ("עצה") דמציאות הנבראים ("אותו צדיק").

אבל ע"פ פנימיות התורה (בחי' הפנימיות דהשבטים) — הרי אפילו לאחר המעשה אין מקום כלל לענין של חשד, ולכן אין כאן אלא קיום גזירתו של הקב"ה, "גזירה" שלמעלה מטעם ודעת (אפילו "עצה עמוקה"), ולמעלה ממציאות הנבראים (אפילו נבראים כ"אותו צדיק הקבור בחברון") — "גרם קב"ה".

ד. מענין הנ"ל יש ללמוד הוראה נפלאה בעבודת האדם:

כאשר פוגשים יהודי שנכשל בדבר בלתי־רצוי ח"ו, עד להנהגה שגורמת לכללות ענין הגלות (בדוגמת מכירת יוסף שבעקבותי' ירדו בני' למצרים, כנ"ל), ובכללות — "מפני חטאינו גלינו מארצנו", צריכים לדעת שכל זה אינו אלא דבר חיצוני בלבד, אבל מצד העצם והפנימיות — "כולהו הוו זכאין".

והסיבה לכך שבפועל ובחיצוניות (עכ"פ) ישנו דבר בלתי־רצוי — הרי זה מצד הענין ד"נורא עלילה על בני אדם"¹⁴ ("גרים קב"ה כל דא"), והכוונה בזה — ירידה צורך עלי', שעיי"ז יבוא לעילוי דעבודת התשובה, ע"ד ובדוגמת כוונת הגלות כדי שעיי"ז יבואו להעילוי דהגאולה.

(משיחות מוצאי ש"פ וישב תשל"ט.

ש"פ וישב תשמ"ב (לקו"ש ח"כ ע' 187 ואילך))

שליח ניזק בעת השליחות, על המשלח לעשות תשובה.

(14) תהלים סו, ה. וראה לקו"ש ח"ח ע' 395. וש"נ.

(13) ראה ב"ר פפ"ד, יג: "הדברים הללו הי' יעקב אבינו נזכר ומעיו מתחתכין" — כיון ששלח את יוסף למקום סכנה. וראה באה"ט או"ח סו"ס תר"ג (וש"נ) שכאשר